

ШАРАФЛИ ВА МАСЪУЛИЯТЛИ КАСБ СОҲИБЛАРИ ТАНЛОВИ

Юртимиз тинчлиги ва осойишталиги наклашда маҳаллаларда ташкил этилган милиция таянч пунктларининг хиссаси салмоқли бўлаётir. Замонавий усула барпо этилётган милиция таянч пунктларидаги профилактика инспектори хамда ички ишлар идораларининг бошқа тармоқ хизматлари билан маҳалла оқсоқоли, посонлар, тарбиячи-педагог, яратишувга келишиширув комиссияси, хотин-кизлар кўмитаси ҳам замонавий кутилди.

Милиция таянч пунктлари ахолининг ўзига хос маданий-маърифий масканига ҳам айланаштири. У ерда хукукий маданиятини юксалтириш маркази, кутубхона фаолияти кўрсатади. Спорт-согломлаштириш майдончаси эса ёшларнинг сезимили дам олиш жойи хисобланади.

Профилактика инспекторининг вазифаси жуда шарафли, айни пайтда ўта масъулияти хамдир. Унинг билим ва тажрибаси, кабоди, муомала маданияти, жанговар тайёргарлиги катта ахамиятига эга. Бунда Юртбошимизининг ички ишлар идораларининг энг куйи бўғини булаган милиция таянч пунктларидаги хар томонламига етук, ҳалқ билан ишлаб билими, тажрибаси, акт-идорики етадиган жонкўра профилактика инспекторлари бўлишига алоҳида эътибор каратиш борасидаги кўрсатмаларига катый амал қилинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазифалиги тизимида «Намуни милиция таянч пункти» кўрик-тандови бу борада тўплланган илгор таҳриби тарғиб килиш, ахоли ўртасида жиноятчиликнинг олдини олишида мухим аҳамият касб этмоқда. Мазкур кўрик-тандовнинг республика босқичи якунланди.

Шу муносабат билан пойтахтизиминг «Туркестон» саройида профилактика инспекторларининг эмлиз тинчлиги ва осойишталигини сақлаш борасидаги маҳалладаги жамоатчилик вакиллари билан ҳамкорлика олиб бораётган ишларининг ўзига хос сархисобига бағишланган тананал анжуман бўлиб ўтди.

Беҳзод НОРБОЕВ,
ЎЗА мухбири.

ФУҚАРОЛАР ЙИФИНИ ЭЪТИБОРИДА

Шофирикон туманинадаги «Жўйроб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди.

Маҳалла ахолининг хеч бирни фуқаролар йигини эътибордан четда колмаяти. Зарур ҳолларда улар килинди. Биргина ўтган

моддий жихатдан кўллаб-куватланмоқда. Тўй-ҳашам ва марсомимлар маҳалла оқсоқоллари билан бамалашаёт үтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий йилдан бошлаб кам таъминланган оиласларни ижтимоий ҳимоялаш ишларини кучайтириди. Шунингдек ахоли ўтказилипти. Шунингдек бу ерда ободонлаштириш, газлаштириш ва ахолисига хизмат кўрсатади.

«Туркестон-пресс»

йилнинг ўзида «Жўйраб» фуқаролар йигини жорий

Ислоҳот одимлари

Бозор иқтисодиётiga ўтиш жамоа шартномалари мазмун-моҳиятига янгича ёндошини тақозо этмоқда. Касаба уюшмалари меҳнат жамоаларида нодавлат ташкилот сифатида ижтимоий шерикчиликнинг устувор максал ва вазифаларини амалга оширад экан, бир томондан ходимларининг меҳнатга оид ва бошка ижтимоий манфаатларини химоя килишида, иккинчи томондан бозор талаблари ва ракобатта мослашган маҳсулот ишлаб чиқаришида иш берувчиларга ҳамкор ва ҳамнафас бўлишлари керак.

ТАДБИРКОРЛАР кўпайиши ҳисобига Хоразмда 20 мингга яқин янги иш ўринлари яратилди

Ўзбекистон кичик, қон ва 1040 та фермер ўхжаликлари тузилиб, улар ҳисобидан 20 мингга яқин янги иш ўринлари яратилди.

Тадбиркорлик тизилмаларини молиялаштириш учун 4 миллиард, 29 миллион сўмдан зиёд кредит ажратилди. «Бизнес фонд» виляят оғизларига 10 миллион сўм маблағ сарфланди. Ёлғиз каријалага 400 минг сўм моддий ёрдам кўрсатилди ва мамлакатимиздаги сиҳатгоҳларда даволанишлари учун 15 та ўйламина ажратилди. Тадбиркорларнинг фарзандларири соғломлаштириш учун 5 миллион сўм маблағ сарфланди.

Мавжуд 84 та корхонада иш берувчилар билан касаба уюшмалари ўтасида жамоа шартномалари тузилган. Уларнинг бажарилиши йигилишларда кўшиш, майчини хизмат ва бошка тармокларни юксалтиришга мунособ хисса кўшишмокдалар. Масалан, Ургончдаги «Яшнор» иқтисодлашган хусусий ишлаб чиқарилар ва аҳоли ходимларини газлаштириш, ичимлик суви билан касаба уюшмаларига аъзо қилиб олинган.

Хуллас, ҳоразмлик тадбиркорлар иқтисодий ва маънавий, ижтимоий-маърифий тадбирлари амалга ошири, ўзларининг ҳак-хукуқларини, манфаатларини химоялашда касаба уюшмаларининг ёрдамини хис этиб туришибди.

**Иzzat XIKMATQV,
«Ишонч» мухбири.**

дан тайёрланаяпти. Шундан 15,8 фоизи ўрта корхоналар, 6,7 фоизи кичик корхона ва микрофирмалар хиссасига тўғри келади. Курниш-тамъирлаш ишларининг кариб 50 фоизи кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектлари томонидан бажарилаяпти.

ЖАМОА КЕЛИШУВЛАРИНИ

Ўзбекистон касаба уюшмалари ўз фоилиятининг асоси сифатида ижтимоий шерикчилик тамойилини қабул қилдилар. Ижтимоий шерикчиликни - давлат, иш берувчилар ва ходимлар манфаатлари музозанатини таъминлашга қаратилган ижтимоий-меҳнат муносабатларининг факат бозор иқтисодиётiga хос алоҳида бир тури, деб таърифлаш мумкин. Демак, синфий кураш ва иқтисодиёт бошқарувида давлатнинг якка ҳокимлиги мафкураси ўрнини ижтимоий ҳамкорлик ва иқтисодий эркинлик мафкураси эгалламоқда.

«Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Олий Мажлис IX-сессиясида маърузасида таъкидлаб ўтганидек, жамият хаётида нодавлат ва ижтимоий институтлар ролини кучайтириши - фуқаролик жамиятини шакллантиришининг энг муҳим шартидир, бунда иқтисодий соҳада ва ҳўжалик юритувчи тузилмалар фаолияти соҳасида давлатнинг аралашувини чеклаш лозим».

Мамлакатимизда ижтимоий шерикчиликнинг хукукий негизи Ўзбекистон Республикасининг Мехнат Кодексига, «Касаба уюшмалари, уларнинг хукуклири ва фоилиятининг кафолатлари тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги, «Нодавлат хотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги, «Товаришилаб чиқарувчilar ва тадбиркорлар палаталари тўғрисида»ги, «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги, «Мехнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонунларга ва бошка конун хужжатларига асослангандир. Ўзбекистон Республикаси БМТ Бош Ассамблеясининг 1966 йил 19 декабрядаги 2200 А (ХХI) резолюцияси билан қилинган иқтисодий, ижтимоий ва маданий хукуклар тўғрисидаги Халқаро Пактга қўшилгани, Халқаро меҳнат ташкилотининг ўн битта конвенциясини, шу жумладан ижтимоий шерикчиликка беносита таалуқли «Жамоа музокараларини ташкил этиш ва юритиши хукуки принципларни қўлланниши тўғрисида»ги (№98), «Жамоа музокараларига қўмаклаши тўғрисида»ги (№154) конвенцияларни ратификация қилгани ҳам ижтимоий шерикчиликнинг хукуки асосларини мустаҳкамлашадиган.

Амалиётда ижтимоий шерикчилик жамоа шартномалари ва жамоа келишувлари тузишига ёриши учун давлат, иш берувчilar ва ходимлар вакиллari ўтасида олиб бориладиган ўзаро маслаҳатлашувлар, музокаралар билан ифодаланади.

Ўзбекистон Республикасида ижтимоий шерикчилик механизми тўртта, явна республика, тармок, худудий (минтақавий) ва локал миқёсларда амалга оширилади. Локал миқёсларда жамоа шартномалари, колган учта миқёсларда эса - жамоа келишувлари тузилади.

Конун хужжатларига биноан жамоа келишув - муайян касб, тармок, худуд ходимлари учун меҳнат шартлари, иш билан таъминлаш ва ижтимоий кафолатлар белгиллашорасидаги мажбуриятларни ўзичига олувиши нормативи хужжатидir.

Тармок (тариф) келишувлари - тегишли касаба уюшмалари (ходимларнинг бошка вакиллик органлари) ва иш берувчilar (уларнинг бирлашмалари) ўтасида, тарафларнинг таклифига кўра эса ўзбекистон Республикаси Мехнат вазирлиги билан ҳам тузиладиган жамоа келишувларидir. Тармок келишувлари тармокни ижтимоий-иктисодий ривожлантиришининг асосий ўйналишларини, меҳнат шартлари ва унга ҳақ тўлашини, тармок ходимларининг (касбдошлар гурхларининг) ижтимоий кафолатларни белгилаб беради.

Худудий (минтақавий) келишувлари - тегишли касаба уюшмалари (ходимларнинг бошка вакиллик органлари) ва иш берувчilar (уларнинг бирлашмалари) ўтасида, тарафларнинг таклифига кўра эса маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари билан ҳам тузиладиган жамоа келишувларидir. Худудий келишувлар худудларнинг хусусиятилари билан боғлиқ бўлган майчини хизмат келишувларини белгилайди.

Жамоа келишувларни тузишда жамоа музокаралари жарайенини тўғри ташкил этиши мухим аҳамият касб этиди.

Халқаро меҳнат ташкилотининг 154-Конвенциясига биноан, жамоа музокаралари деб, бир томондан иш берувчи, иш берувчilar гурухи ёхуд иш берувчilarнинг битта ёки бир неча ташкилотлari ва иккинchi томондан, ходимларнинг битта ёки бир неча ташкилотlari ўтасида меҳнат ва бандлик шарт-шароитларini белгilaшадi.

Жамоа келишувларни тузишда жамоа музокаралари жарайенини тўғри ташкил этиши мухим аҳамият касб этиди.

Халқаро меҳнат ташкилотlari таъкидиган 154-Конвенциясига биноан, жамоа музокаралари деб, бир томондан иш берувчи, иш берувчilar гурухи ёхуд иш берувчilarнинг битта ёки бир неча ташкилотlari ва иккинchi томондан, ходимlарнинг битта ёки бир неча ташкилотlari ўтасида меҳнат ва бандлик шарт-шароитlari белgilaшадi.

Бандлик шарт-шароитl

ТУЗИШ БҮЙИЧА ТАВСИЯЛАР

3

- ж) ходимнинг илтимосига кўра унга тўлисиз иш вактини белгилаб кўйиш учун асослар рўйхати;
з) йиллик кўшимча таътилларни олиш хукуқини берадиган иш стажини хисоблаб чиқаришининг алоҳидаги қоидалари;
и) ходимлар аризасига биноан уларга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътиллар мукаррар тартибда берилиши лозим бўлган ҳоллар рўйхати (МК 150-моддасида кўрсатилган ҳоллардан ташқари).

Мехнатга ҳақ тўлаш, кафолатли тўловлар ва компенсация тарзида тўловлар

- а) тармоқ бўйича энг кам ўртача иш ҳақи (қышлок хўжалиги товар ишлаб чиқарувчилари томонидан этиштирилган ва кайта ишланган қышлок хўжалиги маҳсулотлари билан амалга ошириладиган тўловларни маълум фоиз билан чегаралаш, тўловнинг бу шакли кўлланилганда иктиомий сугурта ва касаба уюшмалари аъзолик бадалларини ўз вактида ўтказини таъминлаш);
б) нархларнинг ўзариги боришига, инфляция дарражасига, келишувда белгилаб кўйилган кўрсаткичларнинг бажарилишига қараб меҳнатга ҳақ тўлашни тартиби солиси механизми (шу жумладан иш ҳақи тўланини кечикирилган ҳар бир кун учун пея хисоблаб чиқариш). Иш берувчининг айби билан ходимга ҳақ тўлаш белгиланган муддатларга нисбатан кечикканлиги учун иш берувчининг жавобгарлиги (шу жумладан моддий жавобгарлиги). 2003 йилда Пенсия жамғарасига ва касаба уюшмалари жамғарасига тўланадиган ажратмалар ставкалари (тегиши тарзда 2,3 ва 0,5 фоизга) камайтирилиши натижасида иктисол қилинган маблағларни ходимлар иш ҳақини ошириша йўналтириш бўйича иш берувчиларнинг мажбурияти;

5

- иш берувчи ва меҳнат жамоаси манфаатларига доир вазифаларни бажариш мақсадида (малака ошириш, рационализаторлик таклифларини жорий этиш ишида қатнашиш, хизмат сафарида бўлиш, тиббий кўридан ўтиш, навбатчилик ва бошқа ҳолларда) ходими ишдан озод этиш шартлари, шунингдек ана шу давр учун тўланадиган кафолатли тўловлар миқдори;

и) йил якунлари бўйича мукофотлаш, тақдишлар тизимлари

Мехнат интизоми

- а) меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш борасидаги келишилган чора-тадбирлар;
б) ишдаги ютуклари учун ходимларни рағбатлантириш турлари, уларни кўлланиш тартиби, афзалик ва имтиёзлар бериш.

Мехнатни муҳофаза қилиш

- а) меҳнатни муҳофаза қилиш қоидалари ва меъёрларига риоя этилиши, экология жиҳатидан хавф-сизлики таъминлаш борасида назоратни амалга ошириш;
б) соглом ва хавф-хатарсиз меҳнат шароитларни таъминламайдиган ускуна ва технологияларни фойдаланишдан чиқариш борасида чора-тадбирлар кўриш;
в) ишлаб чиқаришда содир бўлган ҳар бир баҳтсиз ҳодиса бўйича мажбурий тарзда суриштирув ўтказиш;
г) ходимларга тармоқдаги ишлаб чиқаришда шикастланиш ва касб касалларнига чалиниш дараҷаси тўғрисидаги аҳборот бориши таъминлаш;
д) меҳнатни ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича тармоқ қоиди ва меъёрларини ишлаб чиқариш, шунингдек меҳнат шароитларини яхшилаш, ишлаб чиқаришдаги шикастланиш ва касб касалларни олини олиш бўйича аниқ дастурларни ишлаб чиқариш ва бажарилишини назоратга олиш борасида биргалиқда амалга ошириладиган чора-тадбирлар;
е) меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича марказлашган тармоқ жамғарасини таъсис этишига ва уни

6

- г) иш куни (сменаси) давомида айрим тоифадаги ходимларга бериладиган танаффуслар;
д) хўжалик юритувчи субъектлар банкротлиги ва тугатилиши оқибатида бўшатиб олинаётган ходимларни иктиомий химоя қилиш чоралари.

Мехнаткашлар ва улар оила аъзоларини ҳар томонлама камол топтириш

- а) касб-хунар таълими, ходимларни қайта ўқитиш ва малакасини ўзгартирishiшга кўмаклашиш;
б) ишлаб чиқаришдан ажralмаган ҳолда таълим мусассасаларида таҳсил олаётган ходимлар учун ҳақ тўланадиган кўшимча таътиллар, қисқартирилган иш ҳафтаси ва бошқа имтиёзлар;
в) маданият, жисмоний тарбия ва спорти ривоҷлантириш, меҳнаткашларнинг дам олиши, маданий-оқартив, спорт-соғломлаштириш мусассасаларини талааб дарражасидаги моддий-техник аҳволда саклаб туриш борасидаги тадбирлар;
г) меҳнаткашлар ва улар оила аъзоларини соғломлаштириш борасида тарафлар мажбуриятлari;
д) санаторий-профилакторийлар, болалар дам олиши оромгоҳларини корхоналар тасарруфида саклаб қолиши борасида биргалиқдаги чора-тадбирлар;
е) санаторий-профилакторийлар, болалар дам олиши оромгоҳларини ускуналар, тиббиёт жихозлари билан жихозлаш, уларни саклаб туриш учун ўз вақтида ва тўла жамъда маблағ ажратиш;
з) ходимлар ва улар оила аъзоларига тиббий хизмат кўрсатишни яхшилаш.

Келишувнинг амал қилиши, уни амалга ошириш механизми ва бажарилиши учун томонларнинг жавобгарлиги

- а) келишувни амалга ошириш механизми, уни бажарилиши учун тарафларнинг жавобгарлиги;
б) келишув бажарилишининг бориши тўғрисида тарафларнинг ўзаро ахборот алмашувини таъминлаш;

7

- ж) меҳнат шартномасини иш берувчилар ташабbusи билан бекор қилишни касба уюшмаси кўмитаси (ходимларнинг бошқа вакиллик органлари)нинг олдиндан розилигини олиш.

Иш вақти ва дам олиш вақти

- а) минтақавий хусусиятлардан келиб чиқсан ҳолда йиллик узайтирилган асосий таътиллар бериш;
б) ходимнинг илтимосига кўра тўлисиз иш вақтини белгилаб кўйиш учун асослар рўйхати;
в) йиллик кўшимча таътилларни олиш хукуқини берадиган иш стажини хисоблаб чиқаришининг алоҳидаги қоидалари;
г) ходимлар аризасига биноан уларга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътиллар мукаррар тартибда берилиши лозим бўлган ҳоллар рўйхати (МК 150-моддасида кўрсатилган ҳоллардан ташқари).

Мехнатга ҳақ тўлаш, кафолатли ва компенсация тарзида тўловлар

- а) мазкур ҳудуд бўйича ўртача иш ҳақи, иш ҳақидан карздорликни бартараф этиш бўйича қоидай чоралар кўриш;
б) минтақада нарх-наволар ўзариги боришига, инфляция дарражасига қараб меҳнатга ҳақ тўлашни тартиби солиси механизми;
в) энг кам миқдори қонун хужжатлariда назарда тутиладиган компенсация тарзида кўшимча тўловлар;

Мехнат интизоми

- а) меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамlaш бўйича келишилган чора-тадbirлар;
б) ишдаги ютуклари учун ходимларни рағбатлантириш турлари, уларни кўлланиш тартиbi;

8

- б) ижтиомий инфратузилми, айниқса қишлоқ жойларида, ривоҷлантириш кўрсаткичларни аниқлашда тараflar иштиroki;

- в) ногиронлар ва ёшлар меҳнатидан фойдаланиш мақсадида улар учун кўшимча иш жойлari ташкил этиувчи корхоналарга бериладиган имтиёзлар;

- г) худудда турмуш даражасининг асосий мезонларини аниқлаш, конунда белгилab кўйилган пенсиялар, стипендиялар ва нафоқалар миқдорига риоя этилишини назорат қилиш;

- д) меҳнатни муҳофаза қилиш, иш таътиллар ва бошқа меҳнат шартлари соҳасида ўн саккис ёш тўлмаган шахслар учун кўшимча имтиёзлар;

- е) бюджетдан маблағ билан таъминланадиган ташкилот ва мусассасалар (тълим, соғлиқни саклаш, маданият ва ҳоказо) ходимлari учун имтиёзлар;

- ж) хўжалик юритувчи субъектлар банкротлиги ва тугатилиши оқибатида бўшатиб олинаётган ходимларни ижтиомий химоя қилиш чоралари.

Мехнаткашлар ва улар оила аъзоларини ҳар томонлама камол топтириш

- а) касб-хунар таълими, ходимларни қайta ўқитиш ва малакасини ўзгартirishiшга кўmакlaшиш;

- б) «Таъlim тўғрисида» ги қонуннинг 32-моддасига биноан касб-хунар таъlimini rivojlanтиriш маҳalliy жамғarасini шakllantiriш va iшlatishda taraflar iшtiroki;

- в) ишлаб чиқariшdan ажralmagan ҳolda taъlim mусassasalariда tаҳsил olaётgan ходimlар учun ҳaқ tўlanaдigан kўshimcha taъtiллар, қisқartirishiш ga иш ҳaftasi va boшқa imtiёzlar;

- г) маданият, жисmonий tarbия va sportni rivojlanтиriш, mehнатkaшlарnинг dам oлиши, madaniy-oқarтиv, sport-soғlomlaшtiриш mусassasalari ni тalaab дарrajasiдagi moddий-tehnik aҳvolda saklab turish boraсida birgaliқdагi chora-tadbirlар;

- ж) маданият, жисmonий tarbия va sportni rivojlanтиriш, mehнатkaшlарnинг dам oлиши, madaniy-oқarтиv, sport-soғlomlaшtiриш mусassasalari ni тalaab дарrajasiдagi moddий-tehnik aҳvolda saklab turish boraсida birgaliқdагi chora-tadbirlар;

9

- в) энг кам миқдори қонун хужжatlariда назарда тутиладиган компенсация тарзида кўshimcha tўlov;

- г) хизmat safari davrida va kўchib joriy bilan boglik ishlard, boшқa joidagi ishga kўchib borangan, shuningdek xodimga tegishi mol-mulkdan foydalanganlik учун xarakatlarini tўlash shartlari va taribi;

- д) tармоқ bўyicha mehnatga ҳaқ tўlaш jahmarmasining tarif va tarifga kўshimcha qismi maqbul nisbat;

- е) mehnatning янги normalari, tarif setkasi va ishbai baхolarni kasaba yousha kўmitasi bilan albattra keiliшиб olish va ularni jorij etish taribi;

- ж) ishlab chiqariш normasi kamaitiriш gan shaxslar (nogironlar, ёш ishchilar, xomilador aёllar va boшқa shashkalr) rўyhati;

- з) xodimlarning turli toifalari учун jorij etiladiqan ustamal, kўshimcha tўlovlar va kompen-

- sasiyalarining энг кам miқdorlari;

- nokulay, ogir va zaرارli mehnat sharoitlari учun kўshimcha tўlovlar;

- kechi, tunq sменаларagi, ishshan tashkari vaktlardagi, dam olish va bайram kунларидagi ishlard;

- ishdag iкlim sharoitlari учun (ёз va kish fasllari) kўshimcha tўlovlar;

- brigadaga raхbarlik kiltanli учun, urinoshlik учun kўshimcha tўlovlar;

- kўп йиллик uzulxus xizmatlari учun, юкорi casb maҳorati учun ustamal;

- kishloq xohjalik ishlari jaхal etilgan xodimlarning tўlaш tashkari ish sakkab қoliш;

- xodimning aйbi bilan qisman brak deb topilgan maҳsulotga ҳaқ tўlaш miқdorlari;

6

- ishlatishga kўmaklaши;

- ж) xavfesizlik texnikasi va ishlab chiqariш sanitariya қoida va meъerlariga jahob bermaidigan янги va tаymirdan chiqariш korxonalar va ishlab chiqariш vositalarini foydalaniшga tопширишни қatый takиqlash;

- з) noқulay mehnat sharoitlariда amalga oshiриладиган ishlar rўyhati va ularni bажariшda ish vaqtlari;

- и) mehnatni muhofaza қiliш va yўl xarakati xavfesizligi bўyicha tармоқ xizmatini mustaҳкамlaш;

- к) xavfesizlik texnikasi xonalari ishini tashkil қiliш, maxsus adabiётlar, kўrgazmali korollar va tashkilil ҳaқim;

- л) xamos shartnomalarining «Mehnat muhofazasi bўyicha keliшuvlari» bажariлиши ustidan nazardan urnatish;

- м) mehnatni muhofaza қiliш aҳvolini, aйniқsa shikaстlaniш ўsib boraётgan va xavf tufdiradi;

- н) mehnatni muhofaza қiliш bўyicha oйliklarni, xavfesizlik kунlарini, mehnat sharoitlari va xavfesizlik texnikasini tashkil etish bўyicha tаnlovlarini tashkilash;

- о) xodimlarни sut, davolash-profilaktika ozik-ovkati, gазli shўr sut, maxsus kiyim-boş, maxsus pойabzal, boшқa shaxslar xizmati vositalar bilan tаymilaш oлдинan ishlar rўyhati;

- п) mehnatni muhofaza қiliш bўyicha oйliklarni, xavfesizlik kунlарini, mehnat sharoitlari va xavfesizlik texnikasini tashkil etish bўyicha tаnlovlarini tashkilash;

- р) xodimlarning aйrim toifadagi xodimlar hamda ularning oila aъzolariни iжtimoiy ximoya қiliш bўyicha maҳsulotlari;

- с) xodimlarning aйrim toifadagi xodimlar hamda ularning oila aъzolariни iжtimoiy ximoya қiliш bўyicha maҳsulotlari;

